СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 109. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го ТРАВНЯ 1950. — No. 109. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MAY 12, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ТРУМАН КАЖЕ, ЩО ВЖИЄ ЩЕ РАЗ АТОМОВОЇ БОМБИ

У своїй промові в місті Покатело, у стейті Айдаго, в середу 10 травня, президент Труман вказав на недалеко приміщений завод в Арко для викресання атомової енергії і пригадав, як то він підчас останньої війни рішився дати дозвіл на скинення атомової бомби на Японію. „Я зробив це і кажу вам, що я зробив би це ще раз, якщо б я мусів це зробити" — заявив президент. Після того він обговорив вжиток з атомової енергії для порушування кораблів і літаків, а потім сказав: „Ви знаєте, що майже всі руйнуючі винаходи, що їх відкрито в минулому, використано для мирних цілей. Якщо б ми не зробили цього в нашій країні, то вона повинна булаб знищена. Щоб це не сталося, і на доказ, що ми не згинемо, я заявляю вам, що ми вживемо цеї велетенської сили для добра цілого людства, а не на його знищення". Негайно президент повідомив, що він підписав закон про створення Краєвої Фундації для Науки, де саме будуть придумувати засоби для використання найновіших винаходів для добра людства.

Заки президент виголосив промову в Покатело, він затримався був в місцевості Пендлтон і там обговорив економічні справи Заходу й цілої нації. Він заповів, що вживе своїх старань, щоб пересічний громадянин Америки мав річний дохід у висоті $4,000 не грішми, а вартостю потрібних до життя речей. Труман сказав теж, що нам „не годиться вище цінити доляри понад світовий мир" і заатакував тих людей, що внаслідок теперішніх економічних новостей країна йде до руїни. Президент доводив статистикою, що справа мається навпаки і що країна стоїть під знаком добробуту.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ РУХ ОБМЕЖЕНИЙ У 27 СТЕЙТАХ.

Чотири великі залізничі підприємства обмежили рух у 27 стейтах внаслідок страйку 18,000 палячів. Робітники залізниць: Пенсилвенія, Ню Йорк Сентрал, Санта Фі і Содерн не йдуть до праці від середи ранку, як довго не будуть додані помічники при обслузі машин Дізела. Внаслідок страйку зменшено кількість особових і перевозових потягів у більшій частині середне-західних стейтів. У східних стейтах докищо рух відбувається нормально.

ЗЛОВИЛИ ШАЙКУ, ЩО ПІДРОБЛЮВАЛА ГРОШІ НА МІЛЬЙОН.

Вашингтон. — Тайна Служба федерального скарбу приловила синдикат для підроблювання грошей, який мав свої розгалуження в 28 стейтах і в Канаді. Арештування двох людей у Бофало мабуть закінчило працю шайки. Усіх арештованих є більше ніж десятка. Голова Тайної Служби, Ю. Е. Богман, виявив, що фальшівники підробили пів мільона канадських і стільки ж американських долярів. Праця за приловленням шайки тривала чотири місяці. Досі розійшлося поміж населення $45,000 підроблених американських грошей в 10 і 20 долярових банкнотах. Дальших $280,000 приловлено заки вони були пущені в обіг.

ПАЛАТА ПРИЙНЯЛА ЗАГАЛЬНІ ВИДАТКИ НА 28 БІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ

Вашингтон, 10 травня.—Палата репрезентантів несподівано виявила двопартійну згоду для заведення ощадности у видатках. При голосуванні конґресмени відкинули деякі пропозиції і згодилися на признання загальних видатків в бюджеті у висоті $28,501,240,164. Цей бил передала палата конґресові до його ухвали. Голосування відбулося поіменно, при чому 362 голосували за мил, а 21 проти Така однозгідність палати це рідкість в історії американського парляментаризму.

П'ЯТЬЦЕНТОВІ ТЕЛЕФОНІЧНІ РОЗМОВИ КІНЧАТЬСЯ З ДНЕМ 1. СІЧНЯ

Підприємство Ню Йорк Белл Телефон Компані оприлюднює, що з днем 1. січня 1951 р. ціна телефонічної розмови з прилюдних будок у стейті буде підвищена до 10 цент. Бизнесмени й мешканці, які мають свій домашній телефон, будуть платити інакше, а загальна підвишка виносить 23 відсотки. Підвишка на приватні телефони входить в життя від найближчої неділі. На зміну дала дозвіл Комісія Прилюдної Служби. Першу платну телефонічну будку в Ню Йорку вставлено в ждальні Гобокен Феррі при Барклі Стріт в 1890. році. П'ятьцентова оплата обов'язує в Ню Йорку від 1911. р.

ДРУГИЙ СВІДОК ОБВИНУВАЧУЄ ОПЕНГАЙМЕРА В КОМУНІЗМІ.

Окленд, у Каліфорнії. — Алфред Барбоса, колишній комуніст, обвинуватив д-ра Дж. Роберта Оппенгаймера, провідного американського знавця атомових справ, у комунізмі. Свідок сказав, що Оппенгаймер брав участь у зібранні 75 комуністів в мешканні колишнього професора університету Кеннета Мейа в Берклі. Вчора свідок Силвія Кравч зізнавала те саме. Опенгаймер був головою заводу в Лос Аламос, де вироблено першу атомову бомбу.

КОПАЧ КРИНИЦІ ЗГИНУВ ПЕРЕД САМИМ РЯТУНКОМ

Бруклин, Н. Й. — Домінік Аттео, якого засипало каміння у глибині 20 стіп, коли він копав криницю, не діждався рятунку. Муки внаслідок придавлення його під каменем виснажили його сили впродовж 27 годин і він помер від потрясення, коли рятівники докопалися до нього бічним підкопом. Небіжчикові додавали відваги родина й священники, одначе він не витримав.

СТАССЕН ЗА ПОШИРЕННЯ СИНЬОГО ХРЕСТА

Гаролд Е. Стассен, президент університету Пенсилвенія, заповів, що інші країни приймуть плян добровільного обезпечення здоровя на лад того, яке існує в Америці. Стассен одобрив цей плян на зібранні служби здоровя, яка обіймає шпитальну обслугу під іменем Синього Хреста.

ЕВАКУАЦІЯ ВИНИПЕГУ НЕМИНУЧА ВНАСЛІДОК ПРІРВИ ГРЕБЛІ

Винипег, у провінції Манітоба, Канада, 10. травня. — Води Червоної Ріки — Ред Рівер — увіллялися з ревом до передмістя Іст Кілдонан, де находиться мешкальна секція, після того, як прорвалися шлюзи на ріці в північно-східній околиці. Досі не звісно чи є які жертви в людях. Осторогу про можливість прірви проголошено ще в неділю. Тепер, коли нещастя вже скоїлося, евакуація міста є примусовою. Вода в ріці піднеслася на 12 стіп. Останні вісті кажуть, що евакуація поступає за підготованим пляном.

Заки води Червоної Ріки загрозили Винипегові, інші міста, положені на її берегах на границі Злучених Держав і дальше на північ, впали жертвою її вод. Так потерпіли міста: Емерсон, Летеліє, Ст. Жан, Морріс, Ст. Пєр, Ст. Агате, Ст. Адолф.

Громадське життя серед українців в Винипегу перед евакуацією

Винипег, 6. травня (З листа до ПАУК). — Небувала повінь, як про неї говорять старші люди, унерухомила нашу народну працю. Вона завдала нам великий удар, бо зруйнувала підготовлювану нами на протязі трьох місяців акцію за національною вкладкою. Пошта не приносить вже від близько двох тижнів нічого. От сьогодні сидимо в неотоплюваному бюрі, без світла й телефону. Вода в пивницях в більшій частині міста, поперериванi дороги, евакуація загрожених і т. п.

З того приводу й фінансова ситуація в народних установах катастрофальна. На пр. сьогодні було всього три листи. Це наслідок поперериваних шляхів. Навіть там, де залізниця курсує, люди не можуть легко до неї добитися. До того спізнена весна бє по фармерських околицях і взагалі не знати, чи фармері зможуть ще в цьому році сіяти. Відомо, що масово вирізують тепер худобу, бо нема чим годувати, особливо в районах заллятих водою. Все це нас пригноблює і нема виглядів на покращання. Напевно промине ще якийсь місяць у боротьбі з безпосередньою загрозою, якщо перестануть дощі й сніги.

УКРАЇНСЬКИЙ ВИСТУП У РОТАРІ

Джерзі Сити. — Минулої середи влаштував Клюб Ротаріїв в Джерзі Сити „Ротарі Лейдіс Найт" з вечерою і мистецькою програмою, головною атракцією якої була українська частина, яка складалася з сольоспівів оперової співачки п. Парії Полиняк-Лисогір та виступу танцюристів з Ню Йорку під проводом п. Івана Фліса з українськими народними танками. Більшість присутніх мала нагоду перший раз у своєму житті почути українську пісню та приглянутися українській народній ноші та українським народним танкам. Аранжер мистецької програми, Вилєм Гікс, манаджер Бел енд Телефон Компані, заповідаючи точки програми, сказав кілька слів про Україну та її боротьбу за незалежність, а І. Фліс сказав дещо про українське народне мистецтво, пояснюючи зокрема кожний танок. Українську частину приготовила п-нна Оля Дмитрів, що була теж і акомпаніяторкою для п-ні Марії Лисогір. Цей

ЛИВАН ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД НАЇЗДОМ БОЛЬШЕВИКІВ НА ОРІЄНТ

Лейк Соксес, 11. травня. — Др Ч. Малік, ливанський представник в Об'єднаних Націях, остерігав вчора перед можливістю „чергового більшого наступу" комунізму, тим разом на Влизький Схід. В загальному огляді політичного положення в тій частині світу, ливанський представник наводить цілий ряд фактів, які переконують, що Близький Схід мав би стати одною з чергових жертв большевизму. Малік вважає, що відповідальність за оборону Орієнту лежить не тільки на народах того простору, але теж і на західних державах.

СОВЄТСЬКА ПОЛІТИЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ЧЕРВОНОМУ ХРЕСТІ

Женева, 11. травня. — На засіданні Екзекутивного Комітету Міжнародного Червоного Хреста тут трапилася вчора вперше політична демонстрація: совєтський представник вийшов зі засідання, як предсідник Комітету, О'Каннор, вирішив, що ніхто не має права ставити передумов щодо своєї участи в сесії. Совєтський представник насамперед домагався, щоби з Міжнародної Ліґи виключити „Китайський Націоналістичний Червон. Хрест" Ніхто не знає в чому діло. Червоний Хрест не має нічого спільного з Об'єднаними Націями, він є аполітичною організацією і в ньому нема жадної такої організації як „Китайський Націоналістичний Червоний Хрест", проти якого протестував большевик. Запрошення до участи в Міжнародній Лізі вислано до Китайського Червоного Хреста до Шанхаю, що є в комуністичних руках.

ПОНАД $1,000 НА НАЦІОНАЛЬНИЙ ФОНД ВІД ГРОМАДИ В СИРАКЮЗ

ДРУГИХ $1,000 ДЕКЛЯРОВАНО, ВИКОНУЮЧИ 50% СВОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Сиракюз, Н. Й., 11. травня. (Г. Туркевич). — Українська громада в цьому місті зложила минулої неділі, дня 7-го травня, понад тисячу долярів на проголошений Українським Конґресовим Комітетом Національний Фонд, декляруючи другу тисячу, що буде зложена в найближчому часі. Тим самим, ця громада виконала около 50% свого зобов'язання щодо Національного Датку. Гроші зложено і декляровано під час громадського віча, яке відбулося старанням місцевого Українського Центрального Комітету в залі Українського Народного Дому. Рівночасно ухвалено резолюції, в яких: — 1. Вітають Український Конґресовий Комітет в його зусиллях допомогти визвольним змаганням українського народу і тим самим дати свій вклад в перемогу демократії та встановленні тривкого миру. — 2. Рішають всебічно піддержати працю УККомітету та об'єднано виконувати всі його заклики і доручення. — 3. З вдоволенням приймають до відома створення в місті відділу УККомітету та заповідають йому повну піддержку в його благородній праці. Вічем проводив голова місцевого Центрального Комітету, І. Пігуляк, та інші члени Управи. Резолюцію запропонував д-р М. Семчишин, а її піддержали М. Кузьма та Л. Чумак. Перебіг віча та його вислід можна вважати тріюмфом громадської зрілости і свідомости.

АМЕРИКА ВІДСТУПАЄ ІТАЛІЇ КОРАБЛІ ДЛЯ ЕМІГРАНТІВ

Вашингтон. — Італія дістане нову нагоду використати 10 американських пасажирських кораблів для іміґраційних цілей в скарбовім році, що починається 1. липня. Італія мала таку нагоду вже минулого року, одначе не використала, бо не було італійської еміґрації до чужинних країн у таких розмірах, як цього можна було надіятися. Плян Маршала дає нагоду італійцям перевезти частину свого населення у заморські країни, в першу чергу до Південної Америки.

КОМУНІСТИЧНА „ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ"

Прага, 11. травня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Триґве Лі, відбув тут вчора пресову конференцію в приписаному комуністичному стилю: кореспонденти, замість ставити йому запити і нотувати його відповіді, почали виголошувати перед ним свої аґітаційні промови. На деякі відповіді „кореспонденти" реаґували вигуками і сміхом, виявляючи тим свою опінію, а запити формульовано, для прикладу, в такий спосіб: „коли на місце реакційної китайської кліки в Об'єднаних Націях прийдуть законні представники китайського народу? і т. п. Триґве Лі відповів комуністичним аґітаторам, що він мав пресові конференції вже по цілому світі, але з такою він зустрічається вперше.

ВЧИТИМУТЬ „ДИСЦИПЛІНИ" МАДЯРСЬКИХ РОБІТНИКІВ

Будапешт, 11. травня. — Комуно-мадярські вожді виступили з публічним обвинуваченням проти робітників, — закидуючи їм „брак дисципліни". В офіціяльній заяві говориться, що робітники навіть посміли погрожувати страйком, якщо не задовольниться їхніх вимог щодо підвишки заробітної платні та зменшення каторжних норм виробництва. Партія заповідає їм, натомість, „науку дисципліни".

ЧІЛЄ ПРИЙМЕ 2.000 СКИТАЛЬЦІВ

Женева, 11. травня. — Міжнародна Організація для Втікачів (ІРО) повідомила сьогодні, що Чілє погодилося прийняти протягом цього літа — 2.000 европейських втікачів. Досі ця країна вже прийняла поверх 3,500 таких іміґрантів.

АЧЕСОН РЕКОМЕНДУЄ ВКЛЮЧИТИ НІМЕЧЧИНУ ДО „НАЙБІЛЬШОЇ ПРОБИ" ДЕМОКРАТІЙ

Лондон, 11 травня. — Секретар стейту Злучених Держав Америки, Дін Ачесон, звернувся вчора до народів Великобританії і Західної Европи, закликаючи їх „привітати Німеччину в сім'ї західної цивілізації" та включити її в процес підготовки демократичних інституцій до того, що може бути „найбільшою пробою за всі часи". Державний секретар, виголошуючи свою промову на прийнятті Товариства Паломників, на якому був приявний теж премієр Атлі та інші британські достойники, остерігав своїх слухачів, щоб вони не дали себе збаламутити „дісонансами" на тему закордонної політики у Вашинґтоні. Не згадуючи спеціяльно про видвигнені сенатором Джозефом МекКартом обвинувачення про комуністів в державному департаменті, що Ачесон без сумніву мав на думці, він твердив, що такі дискусії належать до американської традиції та що ці інституції, без огляду як вони видаються закордонному спостерігачеві, „є найбільш тривкі в світі". Керівник американської закордонної політики звернув дальшу увагу на необхідність „деякої пожертви з чисто національних інтересів" для вищої мети, якою він вважає вдержання політичного і господарського балансу в світі. Заклик Ачесона до „тіснішого і більш органічного зв'язку" Німеччини з її західними сусідами, проголошений напередодні конференції міністрів закордонних справ трьох західних великодержав, дав притоку до багатьох здогадів і коментарів в дипломатичних колах. Ачесон твердив, що „нашою ціллю є мир, а не війна". Те саме твердив премієр Атлі, що промовляв перед Ачесоном, закликаючи до ще тіснішої американсько-британської співпраці. Ачесон назвав такі три головні цілі американської участи в міжнародних інституціях та американської співпраці і піддержки вільних націй: встановлення і збереження миру, поліпшення положення вільних народів Европи та плекання вартостей й інституцій, необхідних для повної відбудови континенту. Секретар стейту оминав безпосереднього виступу проти Совєтів, але зі змісту його промови виходило теж недвозначно хто є причиною того загрозливого положення, яке витворилося в світі.

НІМЕЧЧИНА БЕЗЗАСТЕРЕЖНО ЗВ'ЯЗУЄТЬСЯ ЗІ ЗАХОДОМ.

Бонн, 11 травня. — Західно-Німецька Федеративна Республіка та її уряд, після цілого ряду хитань і вагань, рішила беззастережно зв'язати свою долю зі західними демократіями, відступаючи від спроб грати ролю „третього, що користає" між Сходом і Заходом, ствердюують тут в поінформованих колах. На це вказувало б теж рішення прийняти запрошення до участи в Европейській Раді, хоча і в „некорисних умовинах". Канцлєр Аденауер виясняв це переконанням, що в теперішніх обставинах ніхто не може залишитися невтральним та що навіть найсильніша країна самотою не потрапила б встоятись між двома могутніми бльоками держав.

„СВІТОВІ ПРОБЛЕМИ" ПРЕДМЕТОМ НАРАД АЧЕСОНА І БЕВИНА.

Лондон, 11 травня. Секретар Ачесон і міністер Бевин закінчили вчора свої дводенні наради, предметом яких були „світові проблеми", в яких спільно заінтересовані обі країни. Наради попередили конференцію міністрів закордонних справ Злучених Держав, Великобританії і Франції, що починається тут сьогодні. Стверджується, що хоча Ачесон і Бевин віддали окрему увагу справі Німеччини, то найбільше часу вони присвятили не так европейському континентові, як загальним світовим проблемам. Наради мали вступний та інформативний характер і не винесено жадних конкретних рішень.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ПІДДЕРЖУЄ ФРАНЦУЗЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ В СПРАВІ ІНДУСТРІЇ.

Лондон, 11 травня. — Державний Секретар Ачесон, на закінчення своїх дводенних нарад з міністром Бевином, видав заяву, в якій висловлює свою „симпатію і апробату" причин і цілей, що їх він добачує у французькій урядовій пропозиції щодо координації французької і німецької вугільної та стальної індустрій. Проте, він здержався від кінцевої оцінки, очікуючи на його подрібну аналізу.

НІМЦІ ПРОСЯТЬ МОСКВУ ПРИПИНИТИ РЕПАРАЦІЇ.

Берлін, 11 травня. — З контрольованої Совєтами місцевої преси виходить, що маріонетковий уряд Східної Німеччини звернувся до Сталіна з проханням закінчити дальше стягування з Німеччини признаних Совєтам воєнних відшкодувань та що Москва мала побіцяти позитивне розглянення цего прохання. Західні алііянти вже давно не тільки закінчили стягати відшкодування, але ще й докладають величезні суми на відбудову німецького господарства.

ЕСПАНІЯ РОЗБУДОВУЄ АВТОМОБІЛЬНУ ІНДУСТРІЮ.

Мадрид, 11 травня.—Еспанський уряд проголосив плян, що мав би забезпечити майже самовистачальність цеї країни в продукції автомобілів і літаків, як теж поліпшити залізничу комунікаційну систему. Плян виконуватиметься при допомозі позичок і приватних капіталів, а німецькі та італійські техніки допомагатимуть в його практичному здійсненні.

ЗНОВУ ВИРОК СМЕРТИ НА „ШПИГУНА" В ЧЕХІЇ.

Прага, 11 травня. — Місцева преса повідомляє про черговий вирок смерти на „англо-американського шпигуна", Верхослава Лулького. Двох інших обвинувачених, між ними одного католицького священика, засуджено на досмертнє увязнення.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕВІДКЛАДНЕ ЗАВДАННЯ

„У Совєтському Союзі „загубилось" 400,000 німецьких воєнно-полонених. Якщоб сумління людства не було спаралізоване останніми роками офіціяльною нелюдськістю, ця подія спричинила б такий гучний протест, який заставив би департамент стейту, міністерства закордонних справ та Обєднані Держави до акції" — пише д-р Френк Кінґдон.

Читаємо й своїм очам не віримо. Виглядає, що це пише той самий Кінґдон, який писав так багато про німецько-націстівські варварства та нещастя, які спадали на Европу та людство через німців. Не дивувала б нас та зміна, бо ж і ми за людяність. Дивує нас щось інше, а саме те, що ліберали покрою Кінґдона не добачували, ні не добачують і тепер страшних терпінь українського народу під Сталіном. Свого часу комуністична преса покликувалась раз-у-раз на Кінґдона, бо він, як і багато інших американських лібералів, бачив варварства в Німеччині й Італії, в Гітлєра і Мусолінія, але не добачував їх в СССР, у царстві Сталіна. Мільйони, які згинули в підсовєтській Україні впродовж року наслідком голоду, не тільки не потрясали сумлінням урядів демократій, але теж і сумлінням таких як Кінґдон. Ніхто тоді не цікавився навіть офіційною совєтською статистикою, яка вже сама вказувала, що десь „загубились" мільйони українців. Ніхто теж не doраджував „шукати" за ними на Соловках чи Сибірі.

Кінґдон доражує „зробити рахунок" з Совєтами щодо цього, де є ті 400,000 німецьких полонених, що ще досі не вернули до Німеччини. Він апелює до розуму і сумління, кажучи, що ми не можемо дозволити, щоб якийсь нарід міг так винищувати другий нарід, бо сьогодні росіяни зроблять це німцям, а завтра французам, британцям, або й американцям; нині так є з „фашистами", а завтра може те саме статись з „капіталістами", коли б так американці попали в російський полон. Тому настає на американський уряд, щоб „поробив заходи для розслідження цеї трагедії в Обєднаних Державах", бо вірить, що мораль ще не програла останньої битви з варварством, а свобода і розсудок ще далі остають одинокими провідниками в змаганню до тривкого порядку в світі.

Коли ми подаємо такі речі до відома нашого широкого загалу, то з цеї причини, що якраз тепер є така нагода до ширення правди про трагедію підсовєтської України, якої тут досі ніколи не було. Цю нагоду треба обовязково використати. Пригадуємо, що коли мало бути в сенатській комісії переслухання про народовбивство в Україні, то ставлено з різних боків перешкоди. Мовляв, це неправдоподібні речі. Ще досі нема в англійській мові серіозної праці про голод в Україні, себто нема зібраних, провірених і науково оброблених матеріялів. Треба братись негайно за видання англійською мовою теж й інших матеріялів з мартирології українського народу під Росією. Дещо з цеї ділянки видасть У.Н.Союз у своїй серії книжок про Україну в англійській мові. Але головний обовязок спадає таки на Український Конґресовий Комітет. Та він міг би вив'язатись з цього обовязку тільки тоді, коли б весь наш загал піддержав його матеріяльно. Цього, на жаль, ще й досі нема.

Помилки через брак досвіду

Сам вашингтонський уряд признає, що американська політика на Далекому Сході недописала. На те склались різні причини. Але чи не найважнішою треба вважати факт, що в тих, які про цю політику рішали, не було основного знання азійських відносин. На цю обставину звертає увагу Геролд Р. Айзаак в „Крисчієн Сайенс Монітор" і виразно каже, що тут маємо до діла з недостачею досвіду Злучених Держав у веденні азійської політики.

Америка цілими десятками літ була забезпечена Тихим океаном перед нападом ворога з Азії й тому не дуже звертала увагу на складання стратегічних плянів для Далекого Сходу. Наскільки йшло про американську експанзію поза Пацифік, то це була для Америки політика дуже далекої будуччини. Аж війна з Японією й перемога над нею принесла перелом в думанні американців. Одначе від думання до акції далекий шлях. Заки уряд Злучених Держав міг зорієнтуватися, як працюють нові вороги, які донедавна удавали приятелів, прийшла не тільки велетенська шкода для інтересів Америки, але й небезпека нападу на американський континент навіть і через Пацифік. Знов від забезпеки залежить доля багатьох свободолюбних і політично незалежних націй і країн і тому голоси критики закордонної політики відбились таким голосним відгомоном в конґресі й цілій країні.

Щоби не робити кривди поодиноким особам, з іменем яких вяжеться невдача американської політики на Далекім Сході, головно в Китаю, назагал погоджуються, що найважнішою причиною невдач був помилковий погляд американських високих урядовців у департаменті стейту, які виходили зо заложення, що азійська політика є злучена з европейською. Це ніби тому, що багато европейських держав мали і ще мають свої колонії й посілости в Азії. Америка не мала окремої „азійської політики" і тому траплялися випадки, що знавців азійських відносин переношено до інших відділів в департаменті, а навіть амбасадорів, зазнайомлених з політикою на Далекому Сході, переношено в Европу чи в інші частини світу.

Бували випадки, що молоді дипломати в департаменті стейту ставали начальниками над старшими досвідченими урядовцями, які, з огляду на свій вік, не хотіли ставити опору. Отже в таких випадках завинила звісна всюди бюрократія. На Далекий Схід їздили недавні генерали в дипломатичних справах, хоч не мали до цього належної підготови. Прихильники Чянґ-Кай-Ші вели свою партійну політику, перешкоджаючи в такий спосіб холодній оцінці комуністичних затій.

Якщо секретар стейту Дін Ачесон знайде тепер спосіб для рятування Далекого Сходу на Лондонській Конференції, то його треба буде вважати дуже щасливою людиною.

Іван Кедрин.

Не треба перестаратись

Одною із найчільніших постатей напереломі останнього й теперішнього сторіччя аж до вибуху другої світової війни був в українському світі безумовно д-р Кость Левицький, який — між іншим — чудово знав і чудово вмів характеризувати своїх земляків. „Українці — казав він — мусять у кожній справі перестаратися". Насправді: вони, як ніхто інший, вміють перестаратися в опозиції, не знаючи, коли і як її закінчувати; вміють перестаратися в льояльності, доводючи її до служництва; їхня „принциповість" стає догматичним сектанством, а їхній опортунізм шкурництвом; боротьбу ідей утотожнюють з лайкою, а згідливість з поняттям „згоди в семействі" наших прадідів. Словом, той брак золотої середини, що такий прикметний для українського способу думання і діяння, знаменито схоплений у слові „перестаратися", і покійний передвоєнний сеніор західних українців напевне турботливо вжив би того вислову, коли б дожив наших років та разом із нами опинився по цьому боці великої калабані.

Непідписаний автор статті „Чужинці" (заперед кількох днів у „Свободі") звернув увагу на хворобу нових іміґрантів, що її можна б назвати комплексом европеїзму. У „Чужинцях" говориться про те, що нові іміґранти не всилі відірватись від українського ґетта, ставлючись все ще до всього, що американське, як до „чужого", бо не можуть привикнути, що те „чуже", це вже „їхне", із котрого можуть черпати, що їм подобається, та котре й собі можуть збагачувати, бо мають чим. Дозволю собі доповнити деощо думку ш. автора: це той комплекс европеїзму, який каже „а пріорі" ганити американське й прославляти европейське. Не подобається американська природа, клімат, міста, доми, мода, жіночі черевики, ґума в роті, температура у трамваях, кока-кола і тисяча інших пре-прерізних явищ, звичаїв і предметів Америки й американського життя. І в кожному такому випадку обов'язково протиставиться їм европейський рай в усіх барвах веселки.

Коли б Европа могла у своїй персоніфікації прислухуватися інколи такій розмові її фанатиків, почувала б себе напевне ніяково і бентежливо переступала б із ноги на ногу. Коли б мала кепські маніри, то почухалась би в потилицю, підзорливо зиркаючи на своїх оборонців, які „перестараються" бути 105%-ми европейцями. Лихо в тому, що ці наші земляки не тільки не знають Америки, утотожнюючи її з нюйорським Давн-Тавном, чи тим куснем филаделфійського Норту, що є найгірший і де, очевидно, занадились українці, але й не знають Европи. Без образи, але з рукою на серці: скільки є тих наших земляків, що ставляться звисока напр. до американської культури, знають европейську культуру?! Скільки їх дійсно знає літературу й мистецтво, духові течії і найновіші осяги науки німців, французів, англійців, італійців чи скандинавських народів?! Що більше: адже ціле молодше від нас покоління не знає навіть польської і московської літератури й мистецтва, ставлючись до них з призирством тому, що вони польські й московські. Те саме торкається навіть знання европейських країн. Очевидно, війна казала людям примусово подорожувати. Проте це були дуже обмежені подорожі, здебільша на лінії: місто чи містечко в Україні і табір чи „приватка" в Німеччині або Австрії. Скільки напр. тих, що нарікає на бруд американських східніх міст оглядало безприкладний бруд у Римі чи Парижі зараз поза головними маґістралями й репрезентаційними вулицями?! Очевидно, є країни в Европі, які славляться чистотою, на першому місті Швайцарія, на одному з перших Німеччина й Австрія. Але це ані вся Европа, ані прикметна для Европи риска.

Прислухуючись інколи таким розмовам на тему „вищости" Европи „гуртом і в „роздріб", насувається думка, що у цьому европейському фанатизмі є більше маніри і пози, як щирости. Дехто наче б уважає, що до доброго тону належить впевняти, що „не можу ніяк привикнути" до

(Докінчення на стор. 3-тій)

СОВЄТСЬКЕ ЖИТТЯ

(Лист з Німеччини).

Недавно я познайомився з одним німцем інтелігентного вигляду. Скоро виявилося, що він знав російську мову. Де він навчився?

— Я був чотири роки в полоні і мав звязок з цивільним населенням.

Ми пішли в каварню, сиділи довго і він все оповідав. Не можна всього писати, бо могли б потерпіти ті люди, що він їх знав.

Мій знайомий був на півночі Росії, серед лісів. Табор полонених був у місті, де була фабрика на папір. Німці працювали в лісі і на фабриці. Жили вони не гірше місцевого населення, бо мали забезпечені харчі.

Їжі було мало, але голод там річ звичайна.

Там були теж великі табори з в'язнями. Вони працювали тільки в лісі. Більшість — це бувші робітники, що були забрані підчас війни в Німеччину на примусову роботу. В Німеччині над ними знущалися, вони вернулися додому в надії, що там буде краще. Але їх засудили як зрадників на важкі примусові роботи, більшість дістала по 10 літ. Між ними багато дівчат і жінок. Рубають ліс, їх водять під конвоєм по 100 людей нераз. Наглядачі озброєні скорострілами і мають при собі лютих собак. Майже щодня хтось спробує тікати, хоч втеча зовсім безвиглядна. Без документів жити не можна, без засобів пішки пройти лісами неможливо. Втікачів ловлять і стріляють. Там же, на далекій півночі, живуть і бувші вояки совєтської армії, що попали підчас війни в німецький полон. Вони не є в'язні, але мусять жити кілька років на засланні без права зміни місця перебування.

Життя тяжке, для европейця неможливе. Середній робітник заробляє приблизно 350 рублів місячно. Кілограм масла коштує більше як 70 рублів. Ясно, що його ніхто не може собі дозволити. Люди їдять хліб, ціна 4.75 рублів за кіло, рибу, картоплю. М'ясо і подібні „ласощі" не є призначені для народу. Але і начальники не живуть занадто добре.

Мій знайомий їздив автом і привозив з великої фабрики хліб для табору полонених. При цьому він робив різні спекуляції. Хлібом там торгують всі. За хліб можна все купити. Хлібом можна підкупити. Вартовим мій знайомий давав хліб, бо вони просили. За те вони ніколи не контролювали, що він возив. Його начальник був поручник совєтської армії. Поручник дістає 600 рублів місячно. З того мусить жити його родина, він мусить сам собі купувати уніформу, мусить платити за кімнату, де він живе з своєю родиною. Він був голодний і також просив хліба у полоненого німця. Робітники у пекарнях хліб крадуть. Ховають хліб під одежу, як ідуть додому. При виході стоїть вартовий. Він звичайно не дивиться. І він голодний і також дістає хліб за те, що дивиться на все крізь пальці. Крадуть всі, хто може. Без цього прожити не можна. Крадіж державного майна люди не вважають за злочин, хоч влада карає дуже важко. Як когось піймають, то його ждуть довголітні примусові праці. Крадений товар іде на чорний ринок, який існує напівлегально, бо влада про нього знає і нічого проти нього не робить. Мій знайомий міняв за хліб електричні лямпочки, щоб було чим світити в бараках полонених підчас довгої північної ночі. Він ними торгував також з цивільним населенням. Через посередників до нього звернулося бюро компартії, щоб він їм продав добру лампочку, бо вони мали дуже слабу. Бюро компартії прекрасно знало, що лампочки крадені у фабриці.

Охота до праці у людей дуже мала, головно серед тих, що з військом побачили европейські країни. „Там всі капіталісти, робітники також", говорять вони.

В те, що в Західній Европі люди живуть гірше як в СССР, ніхто вже не вірить, хоч совєтська пропаганда це щодня повторяє. Найбільшим козирем пропаганди є безробіття в Европі. Безробіттю протиставлять повне „зайняття" в СССР.

Люди шукають забуття в горілці. Вона дорога і рідко можна її дістати. Пів літри стоїть 75 рублів. Коли приходить транспорт горілки, платню видають робітникам день перед прибуттям транспорту. Коли, наприклад, горілка має прийти 8 дня в місяці, платні не видають на початку місяця, а тільки сьомого числа. Всі тоді купують горілку і пють. П'яніють зразу від малої кількости випитого, бо всі голодні. Коли пропють гроші, то голодують до початку другого місяця. Про одежу ніхто й думати не може, крім великих начальників. Трохи по людському живуть старшини від майора почавши.

Незадоволення в масах велике, його не можна усунути при теперішніх порядках.

„Тут безробітній", сказав мій знайомий, „— дістаю допомогу і живу в десять разів краще, як робітник стахановець. Ліпше буду до кінця життя без роботи, як мав би жити в СССР", закінчив він своє оповідання.

Н. О.

Лев Ясінчук

ВИЗВОЛЬНИКИ

(Уривок з повісти: „Данина Молохові")

15)

— Знаєте, товаришу, — цідив Судима поволи слова, з перестанками, — це доволі прикро, коли не маєте людини, — щоб їй можна було розкрити душу. Та що, — підніс голос, душі нема; я хотів сказати — відкрити верце. Ви щасливі, що ви того не переживали, що я, що ми тут. Може вам це й не доведеться переживати... Але, думаю — доведеться. Всім і всюди доведеться... Лежу там, на своїм ліжку, в череві гуркотить і я нагадую собі — голод. Товаришу, кажу вам, що ми пережили. Я тоді теж найбільше лежав, щоб не зуживати себе й тільки приглядався, чи вже не запухаю. Бо як людина запухне, то вже й минеться. Пішла мати по городах і назбирала качанів з кукурудзи. Всушила їх, стерла й заварила з тістом з борошнового сміття. Подала мені. Я кинувся з жагою. Пробую їсти — не йде. Патик. Я висисав тісто, а качан випльовував... Чортівська система... Фальшива ідея... А трупи валялися... Судима наче викидав зі себе фрази, що немов заваджали йому в грудях. — Налийте ще.

Левчук налив.

— Дозвольте одне запитання. Маю враження, що ви балакаєте зо мною щиро. Я буду з вами також так. Ви ж партієць... і... не подобається вам система, в саму ідею ви немов зневірені,... — несміливо, півголосом говорив Левчук.

— Так, комунізм — це віра. Є й другі такі, як я, що не одно бачать. Я вірив. Але знаєте, людина не любить завертати. Важко вертати зо шляху, навіть фальшивої ідеї. Нічого не помагають остерігальні світла фактів проти логіки, — якась дивна темна демонська сила, сила безвладности думки тягне вперід. Бачимо й розуміємо, що це веде нас блудний вогник, а все таки біжимо за ним щораз швидше, щоби жити вже не щастям прямування до мети, але злудою щастя. — Попив.

— І куди вертати, як? — здавленим горляним голосом просичав. Я не маю волі, чи безвихіддя Хвильового, чи Скрипника; розумієте, не маю...

Судима вхопив голову в руки, сперті ліктями на столі.

На коридорі застукали чиїсь кроки. Судима відкашельнув, випрямився, зробив усміхнений вид.

— Так кажете, що у вас, у Львові є подостатком горілки, — завадіяцьким тоном сказав Судима, коли сторож відхилив двері.

— Як бачу, вам тут непогано, — замітив сторож.

— На, покушай: горілка з панської Польщі.

Сторож увійшов і вихилив пів філіжанки.

— Йду, — каже, — бо залишив всьо на столі. Вийшов.

— Сволоч, — у слід йому кинув Судима.

Левчук догадався, пощо була ця вставка. Судима прийняв попередню маску лиця й почав:

— Комуністи — це жреці і місіонарі комунізму. Їх тресують у партії і в своїх спеціяльних школах, як колись глядіяторів для цирку. Ця тресура полягає на наукових основах Павлова, відомих під загальною назвою „теорія умових відрухів". Чи в'язня НКВД, чи кожного члена комуністичної партії в світі, доводять як людського манекіна до такого стану, щоб він реагував на ті самі побуди завжди однаково, та, щоб тільки деякі побуди доходили до його свідомості. Річ у тому, щоб людський автомат кричав „поступ", а свідомо завертав до рівня тигра з джунглів. Коли кричить „наука", щоб відвертав очі від дійсно наукових фактів; кричить „свобода", й мордує усіх, що прагнуть до дійсної свободи. Ця партійна тресура починається від „ясел", цього партійного дошкілля. Ми є наставниками цієї тресури: я, ви теж. Мусимо бути, спорбуйте відказатися, коли вам доручують.

Судима зробив перерву. Левчукові стало моторошно від кінцевих слів Судими. Але не переривав мовчанки. Може Судима скаже щось більше: цікаві речі...

— Чи ви думаєте, — почав він, — що тресура кінчиться на школах? Вона триває й поглиблюється з переходом людини в стадію комсомольця й партійця, але не кінчиться навіть у найвижчих партійник інстанціях, у Центральному Комітеті, чи Політбюро. Щойно в часі цього потворного конвоювання людських душ з'являється менш-більш ідеальний робот, що його можна без остраху пустити на циркову арену для публіки, щоб давав докази канібалізму, званого революцією... В залізній чашці робота є одне віконце, крізь яке подають йому щоденну в'язничну кашу „партійних наказів", а друге, — крізь яке системою самокритики контролюють кожне дрогання його власної думки... Самокритику мусить писати кожний член партії, що віднайде які небудь сумніви в собі, в своїй вірі. Самокритика, це зрадник, при помочі якого влада тотальної тюрми заглядає в серце в'язня та оцінює його поведінку.

Судима спинився. Чи ж би переловив себе, що забагато сказав. Щось думав, не дивлячись на Левчука. Нагло звернувся в його бік і вдарив п'ястуком у стіл.

— Треба потрясення, щоб трісли залізні обручі, панцирі мозку і серця. Фінська війна, це замале потрясення... Окрім потрясення, — продовжував Судима, треба культури мислення, а понад усьо — відваги. Відваги, — товаришу. Відвага може допомогти сумлінню, що двигнеться з клячіння. Я не маю відваги; не маю. Мало її має... Таким потрясенням для західніх комуністів, це особиста зустріч з практиками в батьківщині пролетаріяту. Для совєтських інтелігентів таким потрясенням — це зустріч з Заходом. Коли від комуністів відходять інтелігенти навіть з найвищих інстанцій, то не тому, що вони „гнилі", чи „м'яко-кістні"; вони можуть мислити. Як історія довга і широка, ще ніякий край не мав стільки Бесядовських та Агабекових. Їх буде більше. І ніяка ідеологія не мала стільки Кеттерів, Мальротів, Жідів. Бунт цирку заточує щораз ширші круги. Глядіятори перестануть хотіти вмирати за цезаря. А їх помста буде страшна. Це станеться колись! В це одне я вірю. Це буде! — сказав з притиском.

(Дальше буде).

Олександер Татомир

„ДЕ ВОНИ?"

В останньому часі на сторінках „Свободи" появилося кілька статей під одним наголовком: „Де вони?"

Ці статті в більшості в документальний спосіб започаткували списки безконечної черги жертв, що їх зложив український нарід під найжахливішою в історії людства большевицькою тиранією.

Культурний світ ще й досі майже мовчить про мільйонові жертви крови Української Нації в обороні демократії!

Нашим св'ященним обов'язком перед тінями мучеників, перед поневоленою Батьківщиною та майбутніми поколіннями — пригадати собі та світові ці численні мільйони Українців і Українок, що їх за останніх 30 літ закатували московсько-большевицькі варвари.

Ми якнайбільш достовірні свідки, що наочно бачили всю підлоту та всі рафіновані злочини большевицьких горлорізів — мусимо пред'явити в усій ширині та глибині документальні факти, щоб зрушити сумління світу.

Культурний світ у власному інтересі мусить, доки ще не пізно, побачити в правдивому освітленні всю кровожадність та кошмарність „найдемократичнішої советської держави!"

Доля України під большевицькою окупацією — це немов праобраз долі всіх культурних націй, що їх захоплять кігті Кремля. І саме сьогодні ми свідками, як поодинокі культурні народи, що у висліді другої світової війни впали жертвою большевицького загарбівництва, проходять дослівно цей сам тернистий шлях — тільки з приспішеним темпом, що його пройшла Україна за останніх 30 літ. Ця жахлива доля грозить мешканцям всієї земної кулі!

Україна — це масова могила від Бескидів Лемківщини по Кавказькі верхи, від Поліських болот до Чорноморського побережжя! Винниця — це тільки одне видніше звено поголовної масакри українського народу Москвою!

Коли в Еспанії ген. Франко дає наказ покарати смертю одного, чи двох комуністів — тоді зо страшним обуренням реве про це вся советська та сателітська преса. Наше обурення повинно досягти своїх меж, бо перед нами мільйони по звірському закатованих наших братів і сестер!

Цим усім жертвам ми мусимо побудувати вічний пам'ятник у наших серцях, в свідомості української нації, в свідомості всього людства!

Невинно пролита кров мучеників хай скує нас у моноліт, хай заставить напружити всі сили до остаточної перемоги над здичілим московсько-большевицьким наїзником!

Згадані статті „Де вони?" спонукали й мене та сподіюсь спонукають усіх, хто має документальні факти, доповнити розпочаті списки дальшими жертвами НКВД. Очевидно, що при масовості зголошень відомих жертв, рямці нашої преси будуть за вузькі. Ініціятиву в цій, великої ваги, справі повинна перебрати котрась із наших організацій, як ось Ліга Українських Політичних В'язнів та приступити до окремої кількамовної публікації про мартирологію України під большевицькою окупацією.

— — — — — —

У цій статті подаю список людських жертв однієї пересічно національно виробленої карпатської місцевини, щоб унаглядити розміри жнив смерти, що шаліє на українських землях під кривавим сяєвом червоної зірки й зложити поклін цим невідомим широкому загалові тихим та трудящим українським хліборобам і робітникам, що за свої переконання та вірність народові й Батьківщині віддали своє життя, або опинилися на далекому холодному Сибірі!

Нижченаведені особи та факти є мені особисто знані. На бажання відповідальних чинників можу предложити список наочних свідків, що під цю пору живуть вже в Зєдинених Державах.

Карпатська місцевина Лужок Горішний в Старосамбірщині на Західній Україні зложила в роках 1940-44, в часі першої та на початку другої большевицької окупації, наступні жертви:

1, — 16 убитих у часі поголовної масакри в'язнів у Самбірській тюрмі при кінці червня 1941 р.;

2. — 5 розстріляних у Лужку Горішньому в 1941 р. і на початку другої большевицької окупації в 1944 р.;

3. — 33 депортованих на Сибір в рр. 1940-41, що з них деяка частина вже внедовзі по вивезенні померла. Убитих і вивезених разом 54 особи. Стільки цивільних жертв із одної невеликої української місцевини за два роки „большевицького раю"! А кілько їх сьогодні?!!

Тіла вбитих найдено між кількома сотнями трупів, скинених на купи в підвалах Самбірської тюрми. Усі вбиті, а радше по звірському закатовані, мали в устах сильні перев'язки з товченим шклом та за спиною пов'язані дротом рамена. Декому з убитих відрубано руки, розпорено черева та виколено очі. Це наявний доказ, що на допитах у нелюдський спосіб тортуровано в'язнів, щоб вимусити на них зізнання бажані для НКВД. Якщо жертва, не зважаючи й на найбільш рафіновані знущання, не подавалась, тоді стрілом у потилицю нищено „запеклого націоналіста й ворога народу".

В останніх днях до приходу німців, масово ліквідовано в'язнів Самбірської тюрми. Тіла вбитих найдено, крім згаданих підвалів, ще в двох великих братських могилах, а саме: над Дністром побіч Самбора та в недаледому Радлівському лісі.

Сподіюсь, що бувші в'язні Самбірської тюрми, чи наочні свідки, що брали участь в ідентифікації тіл, а живуть тепер в ЗДА, подадуть нам вичерпуючий опис поголовної масакри в'язнів у Самборі та доповнять списки тамошніх жертв.

Досі я не стрічав довшої згадки про Самбір — одне із видніших місць української мартирології під большевиками. На маргінесі згадки про Самбірську тюрму додам, що в'язнів кормлено людським м'ясом...

Список убитих в Самборі з Лужка Горішного:

1. Василь Дмитришин, 39 р.
2. Григорій Цебрик (Ігнатишин), 29. літ.
3. Григорій Цебрик, 37 літ.
4. Тимотей Лисак, 30 літ.
5. Тимотей Канич, 35 літ.
6. Гнат Лужецький, 40 літ.
7. Амврозій Бартко, 28 літ.
8. Данило Оленяк, 42 літ.
9. Панько Досяк, 35 літ.
10. Прокіп Топільницький, 34 літ.
11. Тимотей Лазар, 35 літ.
12. Іван Сливчак, 17 літ.
13. Ярослав Децик, 17 літ.
14. Василь Лазор, 45 літ.
15. Федір Дмитришин, 30 літ.
16. Мгр. прав Евген Татомир, 27 літ. Його тіла не вдалося зідентифікувати.

Список розстріляних в Лужку Горішнім:

1. Олексій Яворський, 23 літ.
2. Петро Яциник, 50 літ.
3. Михайло Лутшин, 31 літ.
4. Марія Гунчак, 24 літ.
5. Степан Мрочко, абс. середньої школи, 24 літ.

Депортовані на Сибір з Лужка Горішного:

1. Григорій Канич, 57 літ, — помер.
2. Ганна Канич, 49 літ, пом.
3. Павло Волянський, 35 літ.
4. Юстина Волянська, 33 літ, померла.
5. Григорій Волянський, 12 літ, помер.
6. Марія Волянська, 9 літ.
7. Юстина Волянська, 7 літ.
8. Григорій Головчак, 50 літ.
9. Ізидор Головчак, 18 літ.
10. Катерина Головчак, 14 літ.
11. Ганна Головчак, 40 літ.
12. Онуфрій Головчак, 30 літ.
13. Павло Яциняк, 51 літ
14. Пелагія Яциник, 12 літ.
15. Онуфрій Яциник, 30 літ.
16. Марія Яциник, 28 літ.
17. Розалія Яциник, 8 літ.
18. Степан Яциник, 6 літ.
19. Кость Буцяк, 35 літ.
20. Февронія Буцяк, 30 літ.
21. Марія Буцяк, 10 літ.
22. Розалія Буцяк, 6 літ.
23. Михайло Буцяк, 4 літ.
24. Антін Пелешок, 19 літ.
25. Михайло Сліпець, 18 літ.
26. Олексій Лисак, 20 літ.
27. Лука Пелешок, 40 літ.
28. Дарія Дмитришин, 21 літ.
29. Розалія Дмитришин, 19 л.
30. Олена Дмитришин, 17 літ.
31. Юстина Лисак, 41 літ.
32. Марія Лисак, 18 літ.
33. Яким Сліпець, 35 літ.

Вбиті, розстріляні та депортовані — це малоземельні хлібороби, або денні зарібники. Всі вони були вірними синами своєї церкви та активними членами існуючих українських організацій. За кількома вийнятками, не займали вони ніколи відповідальних становищ у громадському житті. Кримінальних злочинів не поповнили ніколи й цих закидів не робило їм НКВД. Причиною їх смерти та депортації були єдино політичні мотиви . Чому на цей раз Москва вибрала якраз їх — це остає тайною НКВД та большевицького режиму, спертого на постійному терооризуванні всього населення.

Хай ця згадка буде скромною квіткою на могилу безіменних героїв, що серед найжахливіших тортур віддали своє життя за свій нарід та його ідеали.

Не треба перестаратись

(Докінчення зі стор. 2-гої).

цього і того, що американське, так, наче б це не було зовсім природною річчю, що треба довшого часу, щоб привикнути до іншого краю, його іншої мови, людей, звичаїв, обичаїв, іншого способу щоденного життя, інших понять на безліч справ. Процес привикання це така річ ясна, що навіщо його підкреслювати і щоденно, при кожній зустрічі над ним бідкати?!

Люди, які це роблять, самі не помічають, що вони стають своєю европо-манією нудні. Не менше нудні як ті, що разураз деклямують про „вільну землю Вашингтона". Коли чоловік чує фразу про „вільну землю Вашингтона", причеплювану як обов'язковий родзинок до кожного бублика, навіть із чорної муки та закальцем, — то пригадується йому Руська вулиця у Львові і повно земляків на ній і погане „звичаєве право" кожного з них — хапати чоловіка за ґудзик від піджака та ставити вічно одно й те саме питання „що чувати?". Сентимент до землі Вашингтона, однаково як сентимент до Руської вулиці у Львові — честь честю, а нудні фрази повторяти не личиє. Тим паче, коли вони говорені не з переконання, а для формальної маніфестації своєї льояльности. І коли новоприбулі земляки хворіють недугою европеїзму, то недуга американізму помітна у давніх імігрантів. Вони теж „перестараються" у вихвалюванні **всього**, що тут є і діється та лаянні **всього**, що европейське.

Недавно відбувся у Літературно-Мистецькому Товаристві у Филаделфії доклад на тему „Народження американської літератури". У дискусії впали й критичні голоси під адресою американської літератури. Вони дали поштовх до замітки в одному українському часописі, що деякі новоприбулі українці „привиклі до своєї провінціональної „культури" не хочуть добачити нічого вартного в краю свого прибіжища". Вибачте: що „европоманія" існує це вже ми самі ствердили і всі про це знають, але що значить „провінціональна культура"?! Яка, українська чи европейська?? Якщо українська, то можна дискутувати, хоч розвиток української культури за останніх 30 років, в яких шановний автор мабуть за нею не стежив, такий могутній, що вона вже вийшла поза провінціональні рямці і в ніякому разі не заслуговує, щоб українську культуру брати в „лапки". Коли ж мова про провінціоналізм европейської культури, то чи не вжито цього слова, дуже делікатно кажучи, надто поквапно й легкодушно?! Чи, йдучи послідовно, не добалакались би ми до того, що історію культури треба рахувати від дня висаду на американський континент перших голяндських втікачів, або дня проголошення північно-американської незалежности?!

Наші земляки, давні імігранти, акуратно таксамісінько перестараються у свому американському патріотизмі, що нові в европейському. Роблять це не за страх, а за совість, виключно зі спонук, що їх диктує — українська вдача. Бо хоч тони подертих ґазет на вулицях міст, ґума в роті чи „кока-кола" це ще не Америка, проте й американський патріотизм зовсім цього не вимагає, щоб їх обов'язково хвалити та взагалі хвалити **все**, що американське й обезцінювати все, що европейське. Бо воно нікого не переконає. І буде лише пригадувати безсмертний вислів покійного Костя Левицького.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 11.

Відділ:	Жертва:
З похорону бл. п. П. Білаша	$12.00
J. Radzykewycz	1.25
Інж. Д. Петрівський	1.00
Dmytro Leshko	1.00
Petro Slecenko	1.00
Ivan Antoniuk	1.00
Дописувач з Шікаґо	1.00
60 Szajda Michael	1.00
102 Nicholas Girych	1.00
106 Dmytro Dachniwskyj	1.00
176 Стефан Окрух	1.00
292 Ivanikiw Walter	1.00
299 Дмитро Колотило	5.00
432 W. Marusiak	1.00

ПЕРЕДКОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ

ЕМБРИДЖ, Па.

Братство св. о. Николая, від. 276. У. Н. Союзу, в Ембридж, Па., ухвалило дня 18. квітня, слідуючі проєкти на 22-гу Конвенцію У. Н. Союзу:

1. — Знизити проценти від позичок так, як платить держава.

2. — Коли член платив свої вкладки через 30 років, а осягнув 65 років життя, виходячи на старечу пенсію, а є без праці, повинен бути звільнений від плачення вкладок.

3. — Щоб орган У. Н. Союзу „Свобода" не забирав становища до церковних справ, бо це відбивається шкідливо на громадській і союзово-організаційній праці.

4. — Щоби Конвенція ухвалила злуку всіх Українських Запомогових Організацій в одну Запомогову Організацію, крім комуністичної.

5. — Щоби Конвенція ухвалила будову Сиротинця, а якщо було б неможливим, то Фонд Сиротинця прилучити до Фонду запомогового.

За уряд:
Мих. Шибінський, предс.
Иосиф Білик, фін. секр.
І. Новаковський, касієр.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляємо всіх Шановних Делеґаток і Делеґатів Филаделфійської округи, що Пенсилвенійська Залізниця дасть нам окремий вагон в поїзді, що відходить з Филаделфії (North Philadelphia Station) в суботу 20-го травня в годині 10:19 ввечорі (Daylight Saving Time). Тому прошу всіх Шановних Делегаток і Делегатів повідомити мене негайно, хто схоче їхати тим поїздом та закупити собі потрібний залізничий білет. Делеґати з Трентону можуть взяти цей поїзд в Трентоні в год. 9:30 ввечорі та на станції Норт Филаделфія пересісти до нашого спільного вагону.

Д-р ВОЛОДИМИР ҐАЛАН,
Голова Филаделфійської Округи
7039 Limekiln Pike
Philadelphia 38, Pa.

Український музичний фестівал в Шікаго

Заходом Укр. Арт-Клюбу відвідбувся дня 1-го квітня ц. р. музичний фестівал, якого завданням було дати змогу проявитись молодим музичним таланам та придбати фодни на стипендії студентам українцям.

Треба із повним признанням підчеркнути позитивну роботу цього Клюбу, якого членами є молоді українські американці — інтелігенти, що стараються, в міру можливостей, давати справді культурні імпрези, — влаштовуючи вистави, концерти, тощо. В минулому році Клюб цей влаштував виставку українського народного мистецтва в Публичній Бібліотеці Міста Шікаго та показ писання великодніх писанок в цьому ж приміщенні. Ці дві імпрези, хоч скромні в розмірах, було культурно влаштовані, чим викликали заінтересування американців та замітки в пресі.

Музичний фестівал Арт-Клюбу це вже друг'ий з черги. Порівнюючи його до минулорічного треба відмітити, що цьогорічний пішов далеко вперед якістю, підбором програми та її виконанням.

В програмі цьогорічного фестівалю були хори, солісти співаки, солісти-інструменталісти, духова оркестра та народні танки.

Перший виступив „Чоловічий Хор Міста Шікаго" — А. Юрченка. Шумна назва, здавалося б великий репрезентаційний хор, а тимсамим 12 осіб. Голосово хор слабий. У виконанні цього хору ми слухали вязанку українських народних пісень „Кобза" — Гр. Давидовського та американський марш „Месачусетс". Беручи під увагу малі голосові можливості цього хору — виконання цих пісень не погане.

Другим хором, що взяв участь в цьому фестівалі був чоловічий хор „Сурма". Так, як два тижні раніше на Шевченківському святі, так і цього вечера „Сурма" доказала, що співати уміє. У програмі хору були: „Закувала та сива зазуля" — П. Ніщинського, „Та болять ручки" — О. Кошиця та на „біс" — Садок вишневий" — А. Гнатишина. Перші дві пісні чи не найкращі з репертуару на чоловічий хор, якими захоплюються теж і не-українці. „Закувала" дуже цікава ритмічно й динамічно із ефектовним теноровим сольом. Друга з них типово чумацька-степова із чудовим голосоведенням та гармонією. Обі ці пісні „Сурма" виконала не тільки вдоволяюче, а було щось більше в цьому, було змагання малювати образи-настрої пісень. Виконання пісень доказує, що хор виразно поступає вперед. Віримо, що при дальшій праці із своїм дригентом п. М. Федоровим, „Сурма" дійде до ще кращих мистецьких досягнень.

Із солістів виступили в першій частині фестівалю пані Е. Романовська - Плешкевич, п. В. Мельничин та панна Н. Кочан.

Пані Плешкевич здобула собі признання публики вже раніше на різних концертах. Вона вміло володіє своїм м'яким ліричним сопраном. Цього вечера пані Плешкевич виконала арію із „Мадам Батерфляй" — Пуччіні та народню пісню „І молилась я". Інтерпретація „Мадам Батер!ляй" була дуже культурна, але замало драматична, зате народна пісня у її виконанні це справжня перлина.

Шан. В. Мельничин, студент Шікаго Мюзікал Калидж, дебютував цього вечора. В нього ліричний тенор невеликого діяпазону, який при дальшому школенні має всякі дані виробитись. Пан Мельничин співав арію Рудольфа із „Богема" — Пуччіні, яка переростала можливості його голосу та пісню Заремби „Повій вітре на Вкраїну".

Молода скрипачка панна Н. Кочан виконала скрипковий концерт Нр. 5 А-мажор Моцарта в супроводі фортепіяну. Виконання того твору зраджує музикамьність скрипачки, одначе вимагає ще багато праці, щоб володіти технікою інструменту. Крім музичних точок в першій частині програми виступила група танцюристів, виконуючи три танки: „Женці", „Ножиці" та „Козачок". Танки їхні вдержані в стилі Авраменка, були справді добрі, за що публика нагородила їх довготривалими оплесками.

В другій частині фестівалю виступила духова оркестра (бенд) Врайт Джуніор Калидж в числі окомо 80 осіб — студентів, під батутою організатора цієї імпрези п. І. Барабаша. Оркестра була імпозантна, але рішучо за голосна на так розмірно невелику для неї салю. В програмі були речі оригінальні на „бенд", другі спеціяльно заранжовані дригентом, та врешті симфонічні, речі транскрибовані на духову оркестру. Перші із них звучали найкраще. „Вязанка українських народних пісень" та „Свят Боже" — В. Матюка, присвячене бл. п. М. Гайворанському в аранжеруванні п. Барабаша, могли би бути оркестровані цікавіше. Симфонічний прелюд Ф. Ліста вийшов незле, бо в оригінальній партитурі на симфонічну оркестру він дає багато місця духовим інструментам.

Солісти, що виступали при супроводі „бенду" — можуть мати поважні претенсії до дригента, що не дав змоги їм проявитись. Зокрема молоденька талановита піяністка панна Е. Барабаш далась чути тімьки фрагментарно. Її перша частина фортепіянового концерту (а-мінор) — Чайковського, губилась в звуках дерева і блях. На нашу думку воно не дуже доцільно виконувати фортепіянові концерти в супроводі духової оркестри Поперше, це жахливо примітивізує музичну фактуру симфонічного твору, подруге, симфонічно - оркестровий супровід з засади обмежує бляшані інструменти до мінімум, даючи їм голос тоді, коли сольовий інструмент мовчить.

Пан І. Рудавський, що виконав при супроводі „бенду" арію із „Сивільського цирульника" — Россіні, вийшов більш переможно із ситуації. Його голос частіше пробивався із гущасини звуків блях і дерева. Наш баритон вперше показав свої непересічні співацькі і акторські можливості в оперовій арії. Останнім своїм виступом та всіми попередніми п. Іван Рудавський виказав себе зрілим, дуже культурним співаком. Побажати б йому досягти своєї мрії, дістатись до опери, де він безумовно належить.

Мимо деяких недомагань імпреза мала культурний характер. Побажати б тільки організаторам, щоб у наступному році подбали більше про музичні твори сучасних українських композиторів, та щоб таку імпрезу вивести поза рямки українського гетта, а влаштувати її в репрезентаційній залі для ширшого загалу. Тоді до двох завдань, про які я згадував на початку, дійде ще одне, — популяризація української музики серед американців. А воно мабуть найважніше.

Р. Бар.

Сміх — це здоров'я

Сорочинська трагедія або майстри ховання

В „Сорочинськім ярмарку" безсмертний Гоголь дав безсмертний образ двох кумів. Один із тих кумів ніби - дурний, другий ніби - розумний. Як воно на ярмарку буває, нібе - дурному хтось зайванив гроші. Плаче сердега, на сполох кричить, а ніби - розумний кум каже:

— Бо ти ховати не вмієш — от-що! Ти так ховай, як я ховаю...

Так приказуючи, ніби — розумний сягає в свою пазуху, шукає, шукає, — говорить щораз тихше, щораз непевніше — а далі, на ввесь голос, у крик.

Ні на що не здалося його мудре ховання — і його капітал пішов на інші руки...

В парканадцятому році нашого століття ніби дурний кум виїхав до Америки (тоді в Америку тільки ніби — дурні їхали). Здавалося, наші куми вже ніколи не зійдуться. Проте зійшлися. В половині нашого століття ніби-дурний вислав ніби-розумному ашуранс до табору, і спровадив його в Америку.

Само-собою, кум - спонзор вийшов до пристані, назустріч. І не сам вийшов, а й дітей своїх взяв.

Коли корабель прибив, куми тричі розцілувалися, тричі розплакалися, а далі розговорилися. Тільки діти ніби-дурного кума мовчали. Виявилося, що вони матірню мову забули... І сказав розумний кум:

— Бо ти ховати не вмієш, — от що! Ти так виховуй, як я ховаю.

І ніби мав рацію, — його діти говорили гарною українською мовою.

Потім куми розійшлися: ніби-дурний до шапи, а ніби-розумний клінувати. Важке то було життя: вдень спав, по-ночах працював, а в вільні хвилини секретарював. Практично беручи, власних дітей, у власній хаті місяцями не бачив.

Якоїсь неділі ні одне з його товариств не мало сходин, і він міг лишитися вдома. Як і колись, за „добрих" часів, зайнявся своїми мізинчиками. Але — несамовита річ: синок вимикав розмову й сіном викручувався надвір. Ніби-розумний батько пішов приступом на сина... Виявилося: малий наполовину забув рідну мову...

Насилу батько здержав себе, щоб не крикнути на сполох. Але крику батьківського серця не здержав. Мерщій схопив часопис, розшукав думки про вакаційну оселю, які вчора відкинув як нецікаве — і спрагло став читати. А потім із швидкістю фронтовика одягнувся і, захопивши кума, вдарився на нараду в справі оселі.

Зрозумів, що тут на одному коні їдуть і ніби-розумні і ніби дурні, що його і всіх кумів найдорожчий скарб тільки тоді тут не пропаде, коли його ховати за пазухою рідного середовища.

О. Сип.

КАНАДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПРОТИ ЗАБОРОНИ КОМУНІЗМУ

Оттава, 9 травня. — У палаті громад відбулося голосування над законопроектом, який мав на меті поставити комуністичні організації поза законом. Проти билу голосували 147, а за нього 32 посли. Бил внесли прогресивні консерватисти, а урядові групи були проти нього.

Вступайте громадно в члени Українського Народного Союзу.

УКРАЇНСЬКА МУЗИКА ДЛЯ УХА, КОЛЬОРИ ДЛЯ ОКА.

Ютіка, Н. Й. — Під повищим заголовком помістила місцева газета „Ютіка Обсервер-Диспеч" ентузіястичний допис Една Р. Коп про виступ капелі Бандуристів під управою Григорія Китастого з 2. травня ц. р. Про його диригентуру вона каже, що „це був найбільш досконалий зразок диригування хором, який можна було побачити тут за довгі часи".

Окремо поміщена фахова критика співу і пісень з-під пера Елиса К. Балдвина. Критика кінчиться заввагою: „Це був вечір як єдиний так і теж оживляючий. Дохід з концерту піде на допомогу переміщеним европейським особам, як це заповів голова Українського Допомогового Комітету Іван Гарвей".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Чергові сходини членів від. 312 відбудуться в суботу, 13. травня, в год. 8. вечером, у церковній домівці. Прошу певно й точно прибути. — Дибайло, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Місячні збори Тов. Українська Січ, від. 39, відбудуться в неділю, 14. травня, в год. 3-ій попол. в Укр. Нар. Домі, при вул. 1317 W. Fayette St. Просимо членів прийти на час, бо є багато справ до вирішення, а іменно, ухвалення підприємства, щоби придбати фінанси до відділової каси, а також приєднувати нових членів. Рівнож збирання залеглих вкладок і т.п. — О. Шмокалюк, предс.; В. Осухівський, фін. секр.; І. Пігунчик, кас.; Г. Туркевич, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Тов. ім. М. Грушевського, від. 219, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. травня в год. 7-ій ввечір, в Укр. Прав. Галі 675 Савт, 19 вул. Просимо членів прийти і заплатити свої вкладки. — Г. Дорошенко, предс.; А. Баран, кас.; А. Мудровський, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Сестр. Благовіщення від. 125, повідомляє членів, що сходини відбудуться в неділю, дня 14 травня о год. 1. попол., в парохіяльній галі св. О. Николая, при Оклей й Райс вул. З огляду на важні справи просимо членів прибути на час. — Ксеня Плитняк, предс.; Петронеля Яворська, кас.; Іванка Подола, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Місячні Збори Бр. св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 14. травня, о год. 2:30 попол, в галі парохіяльній 235 Карбон вул. Просимо членів прийти на збори бо є важні справи до полагодження. — М. Брус, предс.; Д. Мушастий, кас.; А. Данилюк, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що передконвенційні і місячні збори відбудуться в неділю, 14. травня, о год. 2. попол., в салі Амер. Укр. Клюбу, 13 Washington St. Просимо всіх явитися. — Н. Мазур, предс.; В. Мандзій, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Подається до відома всім членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. травня, о год. 2:30 попол. Просимо всіх членів прийти на означений час бо пізніше буде галя занята. — М. Куба, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. травня, в год. 2-ій попол., в галі церковній на Roosevelt Ave. Просимо членів зійтись на час, бо є важні справи до полагодження Довгуючі члени мають вирівнати залеглости, бо інакше можуть бути суспендовані. — Гр. Волянський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 371, відбудуться в пятницю, 12. травня, о год. 8. веч., в Салі Чорноморської Січи 506 — 18 Евеню, Нюарк. Проситься членів прийти на збори і платити свої вкладки на зборах відділу, як рівнож на цих зборах будуть винесені проєкти на Конвенцію У.Н.Союзу Тому всі члени повинні бути приявні на зборах. — О. Паньків, предс.; Ю. Варанюк, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Місячні збори від. 189, ім. С. Петлюри, відбудуться в суботу, 13. травня, о год. 7. вечером, в салі Українського Прогресивного Клюбу, при 1938-40 Germantown Ave. Багато членів не заплатили вкладки за два і три місяці тому хто не вирівнає своїх залеглостей буде суспендований. — В. Васюк, гол.; В. Костюк, кас.; І. Харамбура, сек.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Чергові місячні збори Тов. „Свобода", від. 194, відбудуться в суботу, 13. травня, о год. 6. вечором у домівці товариства 12 Ст. Маркс плейс в Ню Йорку, в кімнаті ч. 4 на третьому поверсі, з оттакою програмою: 1. Звіт з діяльности предсідника, фін. секретаря й касієра. 2. Справа допомогового (бенефітового) фонду. 3. Справа забезпечення від коштів недуг (госпіталізейшин). 4. Справа забави (балю) нашого товариства в дні 17. червня ц.р. 5. Поточні справи. З уваги на те, що на порядку дня є такі важливі для всіх членів справи, як допомогового фонду й забезпечення перед коштами недуг, усі члени товариства повинні у власному інтересі взяти участь в цих зборах. Після цеї цілової частини зборів член нашого товариства б. шкільний інспектор п. Іван Василишин виголосить доповідь на тему „Рідний край під трьома займанщинами". Як особа доповідача, так тема доповіді повинні заохотити всіх членів до участи в зборах. Перед і в часі зборів фін. секр., буде збирати вкладки до УНС та податок на наше товариство в квоті 10 центів місячно, ухвалений Загальними Зборами товариства. Всі члени обовязані платити цей податок разом з вкладками до УНС, а також вирівнати залеглости за минулий рік. На годину раніше, тобто о год. 5-ій відбудеться в тому самому приміщенні засідання управи товариства, в якому повинні взяти обовязково участь усі члени управи. — д-р Я. Падох, предс.; В. Никифорук, фін. секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 30. квітня, 1950 року, по короткій а тяжкій недузі помер

ВОЛТЕР ПЕТРОВ,

Lieutenant Junior Grade U.S.N. член Тов. „Зоря", від. 69, проживши 25 літ.

Полишив у великім смутку матір, вітчима, брата Богдана,, братову, тітку і вуйка М. Боднар.

Похорон відбувся дня 4. травня, на цвинтар Кальварія Corona L. I.

В. Й. П.
М. Ликтей, секр.

ТАРЗАН, ч. 2342. Ціль Манзена.

Пристанувши на хвилину на звук далекого стрілу, малпочоловік побіг спішно до буди...

...а Джена повзла серед мук, бо не могла йти.

Манзен розгортав обережно приземні корчі і завважав сховок Джени.

Звільна він підняв кріс.